

DET DIAGNOSTICERED E

Psykologer har mange opfattelser af og holdninger til diagnose og sygdom. Den, der ønsker et kritisk og kvalificeret perspektiv på en samfundsrelevant debat, bør læse "Det diagnosticerede liv – sygdom uden grænser".

Anmeldelse ■ Af Henrik Eriksen

■ Professor i psykologi ved Aalborg Universitet, Svend Brinkmann, har redigeret en antologi om diagnose, diagnosticering samt sundhed og sygdom. I antologien undersøges tendenser til, at mange menneskelige livsproblemer i dag betragtes som behandlingskrævende, fx uro, tristhed, generthed. Tendenserne underkastes bogen igennem kritiske analyser i såvel redaktørens egne som øvrige bidragsyders artikler.

Målet er at pege på den kompleksitet, man bør holde sig for øje, når man indgår i diskussion om eller praksisser relateret til sundhed og sygdom, diagnose og diagnosticering. Endelig gøres der opmærksom på, at de lette svarens tid er forbi, når man som psykiater, socialrådgiver eller psykolog skal agere i en samtid, hvor livet i stigende omfang diagnosticeres.

En antologi kan indeholde gennemgange af komprime-rede, komplekse og problematiske temaer med udgangspunkt i forskellige vinkler og perspektiver. Dette er gældende for bogen *Det diagnosticerede liv – sygdom uden grænser*. Bredden i bidragsydernes faglige baggrund og professionsmæssige forankring er markant, fx psykologi, psykiatri, filosofi, sociologi, idéhistorie, etnologi, antropologi, litteratur og idræt. Det giver bogen en tilsvarende potentiel bred målgruppe med en præference for psykologiske, filosofiske og antropologiske emner.

Patologisering som fænomen

Patologisering af det psykiske vil i bogen sige, at "... menneskelige træk, egenskaber eller evner, der tidligere ikke kaldte på diagnosticering og behandling, nu italesættes som behandlingskrævende sygdomme." (p. 15).

Kritisk og respektfuldt spørges om forekomsten af alle former for nedtrykthed, melankoli, sørgmodighed, ugidelighed og tristhed, som ifølge gældende psykiatriske diagnosesystemer er udtryk for depression, i grunden er patologiske og bør diagnosticeres som sygdom. Dette gøres uden at betvivle menneskers lidelse, men med det formål at pro-

blematisere, om enhver lidelse (nødvendigvis) er patologisk. Synspunktet er, at man godt kan have livsproblemer eller afvige fra normen uden dermed at have en psykisk sygdom eller forstyrrelse.

Et aktuelt problem i diagnostisk praksis er ifølge bogen, at skellet mellem almindelig sørgmodighed og klinisk depression er brudt ned, hvilket også gælder for en lang række lignende tilstande. Med et fremtidsorienteret og oplysende eksempel på den omsiggribende patologisering nævnes en diagnose i den kommende DSM-5. En konsekvens af denne diagnose vil være, at de femogtyve procent af Danmarks befolkning, der betegnes 'rygere', fra den ene dag til den anden vil blive symptombærere af en adfærd, der diagnosticeres som en psykisk forstyrrelse (Nicotine-Use Disorder).

Forenklet fortalt er Brinkmanns kritiske standpunkt, at patologisering kan være både legitim og illegitim afhængig af det konkrete tilfælde. Budskabet er, at der er grund til at tage patologisering alvorligt.

Udvalgte kapitler

I kapitlet *'Psykiatri uden grænser? De psykiatriske diagnosers ekspanderende domæne'* undersøges argumenter til forklaring af ekspansionen af antallet af psykiatriske diagnoser, med fokus blandt andet på ADHD. Over flere sider redegøres for talmateriale fra WHO og EU til verifikation af ekspansionen. At forstå denne udvikling kræver en kompleks tilgang, der, ud over at involvere medicinalindustriens og lægernes rolle, også ser på former for pres til og incitamenter for, at diagnoser stilles og behandles med medicin. Der gives fem tentative forklaringer.

Patologisering og definitionskampen om sygdomsbegrebet undersøges i kapitlet *'Patologisering og stigmatisering'*. Der redegøres filosofisk for fænomenerne sygdom og sygeliggørelse, som eksemplificeres med en sag om den funktionelle lidelse *kronisk træthedssyndrom* sat i relation til TERM-modellen. Modellen er en del af et uddannelsesprogram,

der har til formål er at forbedre praktiserende lægers evne til at håndtere patienter med funktionelle lidelser. Kapitlet er yderst oplysende og fungerer som et illustrativt eksempel på, hvilken kompleksitetsgrad antologiens emne består af, samt hvilke potentielle implikationer behandling af emnet kan få, eksempelvis på samfundsniveau.

Kapitlet 'Om patologisering af tristhed' berører, hvordan patologiseringsprocessen fra melankoli til depression kan beskrives og forstås. Ud over de førnævnte sindsstemninger og tilstande inddrages også ligegyldighed, nedstemthed og tungsind. Forfatterens ideal om livsduelighed og balance er, at mennesker evner "... at bære udsving mellem højt humør og dårligt humør, opture og nedture, tristhed og opstemthed." (p. 149). Kapitlet kan fungere som argumentation for at udvide en almindeligt udbredt tendens til, at det kan accepteres at føle andet end lys glæde og udvise udtalt omgængelighed, uden man af den grund har en psykisk lidelse og skal patologiseres. Læst således, fremstår kapitlet sympatisk og konstruktivt.

Personale i PPR vil sandsynligvis få en øjenåbnende oplevelse ved at læse kapitlet om 'Patologisering af uro'. Der præsenteres mange små pointer med store implikationer for det daglige praktiske arbejde i mødet med elever, lærere og forældre samt ikke mindst med eksterne samarbejdspartnere i børne- og ungdomspsykiatri. Forskellene mellem diagnosekriterierne i DSM-IV og ICD-10 bliver gennemgået, og konsekvenserne af, om et barns eller en elevs adfærd vurderes henholdsvis i det ene eller det andet diagnosesystem, gennemgås ligeledes. Forfatterne af kapitlet har et klart ærinde. De argumenterer for, at stigningen i antallet af børn og unge med ADHD kan forstås som en patologisering af urolig adfærd, særligt i uddannelsessystemet. De mener, det kan få store konsekvenser for uddannelsessystemet, at den medicinske diskurs vinder definitionsmagten og tildeles autoritet til at diagnosticere adfærdsmæssige problemer eller slet og ret urolige drengebørn, som det formuleres. Udlægningen af, at skolen som institutionsramme er et omdrejningspunkt for ADHD-diagnosen og ætiologien af ADHD, er måske/måske ikke kontroversiel, men stærkt tankevækkende og kan give anledning til diskussion og debat.

I kapitlet gives forslag til måder, hvorpå børn og unge med ADHD-lidelse eller en adfærd svarende til ADHD-lidelsen kan håndteres konstruktivt i folkeskolen. Forfatter-

ne gør opmærksom på, at der endnu ikke eksisterer undersøgelser af, hvilken betydning antallet af elever i en klasse har for forekomsten af ADHD. En idé til et fremtidigt ph.d.-projekt?

Et andet syn på sygdom og sundhed

Brinkmann binder i antologiens sidste kapitel de behandlede temaer sammen i en formfuldent sløjfe og sætter den fast på antologiens landkort over nutidige patologiseringsformer og -processer. Kortet består af fire former for patologisering samt tilhørende processer. På bogens sidste sider tegner Brinkmann en skitse med udgangspunkt i begrebet 'normativitet' til en anderledes måde at se menneskelig sygdom og sundhed på, som et alternativt sundhedsbegreb, hvormed patologiseringsfælden muligvis kan undgås.

Et adelsmærke for bogen er dens kompetente, nuancerede og respektfulde behandling af et komplekst emne, der allerede har eller kan få afgørende indflydelse for mange af samfundets borgere. Læsning af bogen kan give oplysning om et aktuelt og relevant emne samt fungere som et kvalificerende bidrag i samfundsdebatten. Et stikordsregister kunne have styrket læsningen af bogens gennemarbejdede og komplekse indhold og gjort den anvendelig som indførende opslagsværk i visse af de behandlede temaer.

Jeg vil varmt anbefale psykologer, psykiatere og socialrådgivere i bred forstand at læse antologien. Det Social- og Sundhedspolitiske Udvalg i Dansk Psykolog Forening, Folketingets Socialudvalg og Sundhedsudvalg, Det Ethiske Råd, patientforeninger samt personale i Sundhedsstyrelsen kan også få gavn af bogen.

Henrik Eriksen

BOGDATA ■

Svend Brinkmann (red.): "Det diagnosticerede liv – sygdom uden grænser". Forlaget Klim, 2010. 285 sider. 299 kr.

